

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय का.मु. प्रधान न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ
आदेश
069-WO-1331

विषय:- उत्प्रेषण, परमादेश ।

जिल्ला नवलपरासी, रुपौलिया गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने ईश्वर चौधरी-----	१	
जिल्ला मोरङ्ग गोविन्दपुर गा.वि.स. वडा नं. ३ बस्ने खेमबहादुर खड्का-----	१	
जिल्ला चितवन, गितानगर गा.वि.स. वडा नं. ९ बस्ने ज्योती रिमाल-----	१	
जिल्ला रामेछाप, डडुवा गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने कुमार के.सी.-----	१	
जिल्ला चितवन, भरतपुर न.पा. वडा नं. १२ बस्ने मणि न्यौपाने-----	१	
जिल्ला अर्घाखाँची, अर्घातोष गा.वि.स. वडा नं. १ बस्ने पशुपति आचार्य-----	१	
जिल्ला रुपन्देही, पर्रोहा गा.वि.स. वडा नं. ५ बस्ने रोशनी पुन-----	१	
जिल्ला नवलपरासी, अमरापुरी गा.वि.स. वडा नं. ६ बस्ने कल्पना शर्मा भट्टराई-----	१	
जिल्ला डडेल्धुरा, भद्रपुर गा.वि.स. वडा नं. ९ बस्ने टिकेश्वरी पाण्डेय-----	१	
जिल्ला रोल्पा, गजुल गा.वि.स. वडा नं. १ बस्ने बसन्त थापा-----	१	
जिल्ला ताप्लेजुङ्ग, फुडलिङ गा.वि.स. वडा नं. २ बस्ने केन्द्रमणि निरौला-----	१	निवेदक
जिल्ला अछाम, चण्डिका गा.वि.स. वडा नं. १ बस्ने रमेश कुँवर-----	१	
जिल्ला सुर्खेत, उत्तरगंगा गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने भानुभक्त बस्याल-----	१	
जिल्ला नवलपरासी, अमरौट गा.वि.स. वडा नं. ७ बस्ने नारायण प्रसाद चौधरी-----	१	
जिल्ला महोत्तरी, सोनमा गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने सुधीरकुमार साह-----	१	
जिल्ला धनुषा, लखौरी गा.वि.स. वडा नं. ७ बस्ने गंगाधर पण्डित-----	१	
जिल्ला चितवन, पहिहानी गा.वि.स. वडा नं. ३ बस्ने अमर दवाडी-----	१	
जिल्ला नवलपरासी, जहदा गा.वि.स. वडा नं. ८ बस्ने अजय चौधरी-----	१	
जिल्ला चितवन, रत्ननगर न.पा. वडा नं. १२ बस्ने निरोज घिमिरे-----	१	

ऐ.ऐ. बस्ने निर्मल घिमिरे-----	१
जिल्ला अर्घाखाँची गोखुङ्गा गा.वि.स. वडा नं. ६ बस्ने लेखनाथ पन्थी-----	१
जिल्ला प्यूठान, विजुवार गा.वि.स. वडा नं. ७ बस्ने कोशलचन्द्र सुवेदी-----	१
जिल्ला दार्चुला, ग्वानी गा.वि.स. वडा नं. ५ बस्ने अशोक सिंह धामी-----	१
जिल्ला ललितपुर, शंखु गा.वि.स. वडा नं. ६ बस्ने केशव संजेल-----	१

विरुद्ध

लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय, अनामनगर, काठमाडौँ-----१ विपक्षी

नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १०७(२) बमोजिम यसै अदालतको क्षेत्राधिकार भित्र रही दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यसप्रकार छः-

हामी निवेदकहरू विपक्षी लोकसेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालय अनामनगर, काठमाडौँबाट मिति २०७०।२।८ मा प्रकाशित सूचना नं. ५२८।०६९-७० स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्स्पेक्सन समूहको सातौँ तह, जनस्वास्थ्य अधिकृत पदको लागी खुल्ला तथा समावेशी पदको प्रतियोगितात्मक परीक्षाको लागी माग भएको विज्ञापनका लागी योग्य उम्मेदवार हौं । उक्त पदको लागी मिति २०७०।२।२८ सम्म दरखास्त दिने मिति र दोब्बर दस्तुर तिरी मिति २०७०।३।४ सम्मको मिति राखिएको थियो । मिति २०७०।२।२७ गते BPH अन्तिम वर्षको परिक्षाफल प्रकाशन गरेको हुँदा तोकिएको अन्तिम म्याद अर्थात् मिति २०७०।३।४ गते भित्रै शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रहरू लिई सकेको र सम्बन्धित काउन्सिल दर्ता भैसकेका हौं । हामी निवेदकहरूले मिति २०७०।३।३ र ३।४ मा विपक्षीसमक्ष बुझाएको दरखास्तमा रुजु गरि रसिद काट्ने काम भै सकेपछि मिति २०७०।३।४ मा उक्त दरखास्तहरूमा दरपीठ गरि फिर्ता गरिएको छ । अन्तिम म्यादपछि प्राप्त हुने शैक्षिक योग्यता, तालिम अनुभव वा सेवा अवधि गणना गरिने छैन भन्ने लोक सेवा आयोग नियमावली, २०६७ को नियम ९ को उपनियम ३ मा व्यवस्था भएको आधारमा भएको दरपीठ आदेश गैह्रकानूनी हुँदा बदर गरी पाउन यो निवेदन लिइ आएका छौं ।

उक्त सूचनाले माग गरेको आवश्यक न्यूनतम शैक्षिक योग्यता मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट जनस्वास्थ्य विषयमा स्नातकोपाधी प्राप्त भनिएको र सो बाहेकको अन्य थप योग्यता राखेको छैन ।

सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता हुने भनेको फरक कुरा हो काउन्सिलको प्रमाण पत्र माग पनि नगरेको अवस्थामा हामीहरूले सो दर्ता समेत पेश गरिसकेका छौं । सूचनाले तोकेको म्यादभित्रै परीक्षाफल प्रकाशित भई सम्बन्धित शैक्षिक संस्थाले चारित्रिक प्रमाण पत्र लब्धाङ्क पत्र दिइसकेको अवस्था छ । भने नेपाल स्वास्थ्य व्यवसायी परिषद्ले च.नं. ४९४ मिति २०७०।२।३१ मा लेखिएको पत्र समेतबाट पूर्वाञ्चल विश्वविद्यालयको परीक्षाफलको नतिजा प्रकाशन बारे जानकारी गराइसकेको र सो मिति अर्थात् २०७०।२।२७ देखि नै हामी निवेदकहरू जनस्वास्थ्य व्यवसायी रहने व्यहोरा जानकारी गराई सकेको अवस्था छ । विशेष कारणले गर्दा परिषदमा मिति २०७०।३।३ र ४ गते मात्रै दर्ता गरिएको हुनाले त्यसलाई सहि अर्थमा ग्रहण गर्नुपर्ने हुन्छ । सम्बन्धित अनुसूची ६ ले अनिवार्य नगरेको कुराको हकमा व्यवसायिक प्रमाणपत्र दरखास्तको लागी निर्धारित म्यादभित्रकै हुनुपर्छ भनी आफू खुश व्याख्या गरी हामी निवेदकहरूलाई प्रत्यक्ष असर पर्ने गरि विपक्षीहरूले गरेको कार्य एवं निर्णय गरैकानूनी भएको र नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ को धारा १८ मा भएको रोजगारी सम्बन्धी हकबाट बञ्चित गर्ने गरी गरिएको कार्य त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ ।

साथै विपक्षीले यस अघि विज्ञापन नं. २५६१।०६८-०६९ नेपाल वन सेवा, जनरल फरेष्ट्री, रा.प. तृतीय श्रेणी (प्रा.) सहायक वन अधिकृत खुल्ला पदको लागी गरिएको विज्ञापनमा दरखास्त दिने अन्तिम म्याद सम्ममा सहभागीहरूको रिजल्ट प्रकाशन भए पनि प्रमाण पत्र प्राप्त हुन नसकेकाहरूको समेत दरखास्त लिई परिक्षामा सहभागी गराएको थियो । सो उपर विपक्षी समक्ष उजुरी परे तापनी त्यस्तो प्रमाणपत्रलाई मान्यता दिने गरी निर्णय गरेको अवस्थामा हामी निवेदकहरूले म्यादभित्रैको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रहरू पेश गरेको अवस्थामा केवल काउन्सिलको दर्ता प्रमाणपत्र डब्ल दस्तुर भित्रको मिति रहेकै आधारमा भेदभाव गर्न मिल्ने नहुँदा त्यस्तो त्रुटिपूर्ण निर्णय एवं कार्यलाई उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी हामी निवेदकहरूको दरखास्त फाराम समेत यसै सूचनाको विज्ञापनको लागी खुल्ला तथा समावेशी प्रतियोगिताबाट प्रतिस्पर्धा गर्न दिनु दिलाउनु भनी विपक्षीहरूको नाउँमा परमादेश र अन्य उपयुक्त आदेश जारी गरि पाउँ । साथै उक्त कार्य तत्काल नरोकेमा विपक्षीले उक्त विज्ञापनको कार्य सम्पन्न गरि पदपूर्ति गर्ने निश्चय भएकाले माग गरेको उपचार निष्प्रयोजन भई अपुरणीय क्षति पुग्ने भएकोले सुविधा सन्तुलनको दृष्टिकोणबाट सो परीक्षाको लागी हामी निवेदकहरूको फाराम लिई प्रतिस्पर्धा गर्न दिनु सो नभएसम्म सम्बन्धित विज्ञापनको पदपूर्ति सम्बन्धी काम कारवाही अगाडी

नबढाई यथास्थितिमा राख्नु भनी विपक्षीहरूको नाममा अन्तरिम आदेश समेत जारी गरिपाँउ भन्ने समेत व्यहोराको रिट निवेदन ।

यसमा के कसो भएको हो, निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो ? आदेश जारी हुनु नपर्ने भए कानून बमोजिमको आधार कारण सहित यो आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका म्याद बाहेक १५ दिनभित्र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमार्फत् लिखित जवाफ पठाउनु भनी विपक्षीलाई सूचना पठाई लिखित जवाफ आएपछि वा अवधि नाघेपछि नियम बमोजिम पेश गर्नु ।

साथै निवेदकहरूले दोब्बर दस्तुर तिरेर निवेदन दर्ता गर्नुपर्ने मितिभन्दा पहिले कागजात पेश गरेको भन्ने कुरा निवेदन व्यहोराबाट देखिनाले तत्कालको लागी निवेदकहरूको दरखास्त धरौटीमा दर्ता गरी सो सम्बन्धी अन्य कारवाही समेत गरी राख्नु भनी तात्कालिक अन्तरिम आदेश जारी गरिदिएको छ । निवेदन माग बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी हुने वा नहुने सम्बन्धमा छलफल गर्नको लागी मिति २०७०।३।१९ गतेको पेशीको तारेख तोकी विपक्षीलाई समेत जानकारी गराई नियमानुसार गरी पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।३।१२ को आदेश ।

निवेदकहरूको दरखास्त धरौटीमा दर्ता गरी सो सम्बन्धी अन्य कारवाही समेत गरिराख्नु भनी मिति २०७०।३।१२ मा भएको आदेशानुसार निवेदकहरूको दरखास्त लिने कार्य भैसकेको भन्ने निवेदक र प्रत्यर्थीको तर्फबाट रहनु भएका विद्वान कानून व्यवसायीहरूले इजलाससमक्ष व्यक्त गरेको हुँदा अन्तरिम आदेशको सम्बन्धमा केही बोलिरहनु परेन। निवेदन कर्मचारीहरूको परीक्षा र रोजगारीसँग सम्बन्धित भएकोले प्रस्तुत रिट निवेदनलाई सर्वोच्च अदालत नियमावली २०४९ को नियम ६३(३)(च५) अन्तर्गत विषयवस्तुको गाम्भीर्यतालाई ध्यान दिई अग्राधिकार प्रदान गरिदिएको छ भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।३।१९ को आदेश ।

लोक सेवा आयोग नियमावली, २०६७ को नियम ७ को उपनियम (२) मा दरखास्त फाराम बुझाउने म्याद दिँदा पहिलो पटक २१ दिन र उपनियम (३) मा दरखास्त बुझाउने म्याद समाप्त भएको मितिले सात दिनभित्र परीक्षा दस्तुरको दोब्बर दस्तुर तिरी दरखास्त फाराम बुझाउन सकिने व्यवस्था रहेको छ । नियम ९ को उपनियम (३) मा नियम ७ को उपनियम (२) बमोजिम दिइएको अन्तिम म्याद पछि प्राप्त हुने शैक्षिक योग्यता, तालीम, अनुभव वा सेवा अवधि गणना नगरिने व्यवस्था

रहेको छ । नियमावलीको ७(३) को म्याद दोब्बर दस्तुर तिरी दरखास्त बुझाउन पाउने विषयसँग मात्र सम्बन्धित रहेको र सो अवधिमा हासिल गरेका योग्यता, अनुभव गणना हुने वा सोको आधारमा सम्भाव्य उम्मेदवार कायम गर्न सकिने अवस्था रहँदैन । तसर्थ नियमावलीको ७(२) बमोजिमको म्याद पछि प्राप्त भएको शैक्षिक योग्यता, तालिम, अनुभव वा सेवा अवधि गणना नहुने भई सोको आधारमा सम्भाव्य उम्मेदवार कायम गर्न नमिल्ने भएकाले रिट निवेदन खारेजयोग्य छ ।

नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को दफा १२ को खण्ड (घ) मा प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भएको स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यवसायिक परिषद्मा नाम दर्ता नभएका र नामदर्ता नविकरण नभएका व्यक्तिहरू स्वास्थ्य सेवाको पदमा नियुक्त हुन अयोग्य मानिएको छ । यस आयोगबाट मिति २०७०।२।८ मा प्रकाशित सूचना नं ५२८।०६९-७० नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्स्पेक्सन समूह, सातौँ तह, जनस्वास्थ्य अधिकृत पदको लागी दरखास्त बुझाउन अन्तिम दिन २०७०।२।२८ सम्म रहेकोमा सो मिति पछि मात्र रिट निवेदकहरूले सम्बन्धित काउन्सिल दर्ता गरेको हुँदा निजहरूको दरखास्त स्वीकार गरी परीक्षामा सहभागी गराउन कानूनतः मिल्ने नभएकोले निजहरूको दरखास्त नलिने सम्बन्धमा यस आयोगबाट भएको निर्णय लगायतका काम कारवाहीहरू कानून सम्मत भएकोले रिट निवेदन र सम्मानित अदालतबाट मिति २०७०।३।१२ मा जारी भएको अन्तरिम आदेश खारेज गरिपाउँ भन्ने व्यहोराको लोक सेवा आयोग केन्द्रीय कार्यालयको लिखित जवाफ ।

नियम बमोजिम पेशीमा चढी इजलाससमक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको मिसिल अध्ययन गरी निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने नहुने के रहेछ सोही सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

यसमा विज्ञापन नं. ५२८/०६९-७० जनस्वास्थ्य अधिकृत पदको दरखास्त बुझाउने अन्तिम मिति २०७०।२।२८ र दोब्बर दस्तुर तिरी फाराम बुझाउने म्याद मिति ०७०।३।४ सम्ममा रहेकोमा मिति २०७०।२।२७ मा परीक्षाफल प्रकाशित भएको र ऐ. २।२८ गते सो पदका लागि चाहिने न्यूनतम शैक्षिक योग्यताको ट्रान्सक्रिप्ट, चारित्रिक प्रमाणपत्र, लब्धाङ्कपत्र प्राप्त गरेको र दोब्बर दस्तुरको म्यादभित्र काउन्सिल दर्ता समेत भैसकेको अवस्थामा दरखास्त स्वीकृत नगरी दरपीठ गरी फिर्ता गरेकोले सो सम्बन्धी सम्पूर्ण काम कारवाहीहरू तथा निर्णय उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी सो प्रतियोगितामा निवेदकहरूलाई प्रतिस्पर्धा गर्न दिनु दिलाउनु भनी परमादेश लगायतको उपयुक्त आदेश

जारी गरि पाउँ भन्ने समेतको रिट निवेदन र लोक सेवा आयोग नियमावली, २०६७ को नियम ९(३) मा नियम ७ को उपनियम (२) बमोजिम दिइएको अन्तिम म्याद पछि प्राप्त हुने शैक्षिक योग्यता, तालिम, अनुभव वा सेवा अवधि गणना हुने छैन भनी नियममा भएको व्यवस्था अनुसार निवेदकहरूले सो म्याद भन्दा पछि काउन्सिल दर्ता गरेको प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको आधारमा निजहरूको दरखास्त दरपीठ गरि फिर्ता गरिएको हुँदा रिट खारेज हुनुपर्छ भन्ने लिखित जवाफ रहेको पाइयो ।

निवेदकहरूले लोकसेवा आयोगको विज्ञापन नं. ५२८/०६९-७० नेपाल स्वास्थ्य सेवा, हेल्थ इन्स्पेक्सन समूह, सातौँ तह, जनस्वास्थ्य अधिकृत पदको विज्ञापनको लागी मिति २०७०।२।८ मा सूचना प्रकाशित भएपछि लोकसेवा आयोगमा दरखास्त फाराम पेश गरेको देखियो । निवेदकहरूले उक्त पदमा दरखास्त दिन पाउने मिति २०७०।२।२८ सम्म र दोब्बर दस्तुर तिरी थप ७ दिन अर्थात् मिति २०७०।३।४ सम्म भएको तथ्यमा पनि विवाद देखिँदैन । यी निवेदकहरूले दरखास्त फाराम साथ पेश गरेको स्वास्थ्य व्यवसायी परिषद्को प्रमाणपत्रमध्ये केहीमा मिति २०७०।३।२ र केहीमा मिति २०७०।३।३ मा दर्ता भएको भन्ने मिसिल संलग्न लोक सेवा आयोगमा पेश गरेको प्रमाणपत्रको मिसिल संलग्न प्रतिलिपिहरूबाट देखिन्छ । निवेदकहरूले दरखास्त पेश गरेको अर्थात् दावी लिएको म्याद दोब्बर दस्तुर तिरी दरखास्त बुझाउन पाउने म्याद हो भन्ने लोकसेवा आयोग नियमावली, २०६७ को नियम ७(३) मा भएको व्यवस्थाबाट देखिन्छ । त्यस्तो म्यादको अवधिमा हासिल गरेका शैक्षिक योग्यता, तालिम, अनुभव वा सेवा अवधि गणना हुने नहुने के हो भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा सोही नियमावलीको नियम ९ को उपनियम (३) मा त्यस्तो अवधिमा हासिल गरेका शैक्षिक योग्यता, तालिम, अनुभव वा सेवा अवधि गणना नहुने भन्ने स्पष्ट कानूनी व्यवस्था रहेको देखिँदा त्यस्तो व्यवस्थालाई अन्यथा हो भनी अर्थ गर्न मिल्ने देखिँदैन । नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ को दफा १२ (घ) मा सम्बन्धित व्यवसायिक परिषदमा दर्ता नभएका र नामदर्ता नवीकरण नभएका व्यक्ति स्वास्थ्य सेवाको पदमा नियुक्ति हुन सक्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको सन्दर्भमा कानून बमोजिमको म्यादभित्र त्यस्तो व्यवसायिक परिषदमा नामदर्ता भैनसकेका यी उम्मेदवारहरूलाई योग्य मानी त्यस्तो पदको परीक्षाको लागी सहभागी गराउन मिल्ने देखिएन ।

तसर्थ यी निवेदकहरू कानूनले निदृष्ट गरेको म्याद भित्र योग्यता पुरा गरी सो बमोजिमको दरखास्त लिई गएको भन्ने तथ्य मिसिल संलग्न पेश भएका दरखास्त फाराम तथा त्यसमा संलग्न

प्रमाणपत्रहरुको प्रतिलिपीबाट नदेखिएको अवस्थामा त्यस्तो दरखास्त फाराम बुझी परीक्षामा सहभागी गराउन कानूनतः लोकसेवा आयोग बाध्य छ भनी मान्न मिलेन । त्यसमा पनि उक्त विज्ञापन अनुसारको परीक्षा नै सम्पन्न भै सकेको भन्ने स्वयं निवेदकहरुले इजलास समक्ष व्यक्त गरेको देखिँदा अब यी निवेदकहरुलाई परीक्षामा सहभागी गराउनु भनी विपक्षीको नाममा आदेश जारी गर्न निरर्थक र निष्प्रयोजन हुने हुँदा निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी गर्न मिलेन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । सोको जानकारी विपक्षीलाई दिई दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाइदिनु ।

का.मु प्रधान न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: ईश्वर पराजुली

कम्प्यूटर: विकेश गुरागाई

सम्बत् २०७१ साल चैत्र महिना ८ गते रोज १ शुभम्..... ।